

Försvarets Historiska Telesamlingar (FHT) har funnits i några år och för fortfarande en anonym tillvaro. Uppgifter för FHT är att ta hand om gammal telemateriel. Någon egen utställningsverksamhet är inte aktuell än.

□ För närvarande pågår en registrering av all materiel inom flygvapnets område genom **Sven-Evert Sörelius** försorg. En mängd materiel har samlats i förråd bl a i Arboga men fortfarande saknas bra förråds- och arbetslokaler.

I Arboga pågår renovering av en Tmr VIII som troligen är det enda bevarade exemplaret. Målet är att få ett kördugligt fordon med komplett radioutrustning.

En som var med om att konstruera Tmr VIII var den nyligen bortgångne **Thore Palm**. Han arbetade i flygvapnet och flygstyrelsen fram till 1946 då han tillträdde befattningen som teknisk chef i SAS. 1976 gjorde han en förteckning över vilka radiostationer som förekommit i flygvapnet t o m under andra världskriget.

TIFF publicerar här det avsnitt som behandlar Tmr VIII.

Transportabla markradiostationer 1939–1943

Text: Thore Palm

Under senare hälften av 30-talet blev det mer och mer uppenbart att de då befintliga, transportabla markradiostationerna inte längre motsvarade flygvapnets krav. Frekvensstabiliteten på kortvåg var otillfredsställande, sändningseffekten vid telefoni var för låg och ljudåtergivningskvaliteten för dålig. Frekvensväxling tog för lång tid och det var svårt att på kortvåg kunna avstämma till exakt samma frekvens som förut använts. Bl a dessa omständigheter ledde till att en ny stationstyp projekterades i slutet av 30-talet och levererades med början år 1940.

Tmr VIII

Tmr VIII var en komplett självförsörjd markradiostation för kort- och långvåg med en inbyggd bilmotordriven 3-fas växelströmgenerator. Om tillgång finns till ett växelströmsnät kunde stationen anslutas till detta varvid all erforderlig energi uttogs från nätet.

Fordonet utgjordes av ett 2 1/2 tons lastbilschassi med dubbla bakhjul och ett karosseri av s k bulldogstyp. Totalvikten var ca 5,3 ton.

Stationen var så konstruerad att den

Försvarets Historiska Telesamlingar Inventering och renovering

snabbt kunde upprättas och brytas av två man – ev av endast en man. Den kunde framföras med max tillåten hastighet på normal väg och de dubbla bakhjulen möjliggjorde även körning i lätt terräng.

I stationen medfördes en pejlstation Tmrp typ II.

Stationen var så utförd att ex vid fordonshaveri kunde radioutrustningen relativt enkelt urmonteras och uppmonteras igen i en byggnad där tillgång till 3-fasnät fanns på nära håll. En sats reserv-manöverkablar medfördes för detta ändamål.

Sändaren kunde i viss omfattning fjärrmanövreras från en betjäningsapparat vilket normalt skedde från Tmrp över en fälttelefonledning på max 2 km.

En 3-linjers telefonväxel ingick i stationen. Över denna kunde telefonsamtal utväxlas på sedvanligt sätt ex med signalcentralen men därutöver kunde sändaren "fjärr-moduleras" med tal från en telefonapparat i vilken även mottagaren kunde avlyssnas.

Sändaren kunde inställas för svängningslag A1, A2 och A3. Antennkretseffekten var ca 1000 W vid svängningslag A1 och ca 250 W vid A2 och A3.

Frekvensområdena voro 265–600 kc/s och 2,4–5,5 Mc/s. Ögonblicklig växling kunde ske mellan två på förhand inställda frekvenser varav en inom kortvågs- och en inom långvågsområdet. Inom kortvågsområdet kunde sändaren kristallstyras.

Vid fjärrbetjäning kunde växling ske mellan en förut inställd kortvågs- och en långvågsfrekvens varjämte sändaren kunde nycklas. Även telefoni kunde sändas via en fälttelefonapparat.

I sändaren var inbyggd en katodstråleoscilloskop som använde dels som reso-

nansindikator vid antenncretsavstämning dels för kontroll av moduleringen (moduleringsstrapetsen).

I stationen ingick 2 st mottagare Mrm typ 5 eller 6. Den förstnämnda var en Hammarlund-mottagare och Mrm 6 var en svenskygd kopia av densamma. Mottagarna voro monterade i ett stativ i vilket även ingick en högtalarepanel med en högtalare för vardera mottagaren.

I denna typ av mottagare ingick ett kristallfilter för att öka selektiviteten och en störningseliminators för att undertrycka ev störningar från bilmotorns tändsystem eller andra liknande störkällor.

Sändare och mottagare voro anordnade för "break-in"-trafik, för medhörning och för sändningskontroll.

Antennanläggningen utgjordes av en på taket monterad, fällbar stegmast i 4 sektioner som i rest skick tillsammans med 5 st sändareantenn utgjorde ett slags paraply-antenn. Under antennen lades ut ett jordat motviktsnät i form av 12 ledningar.

En separat mottagareantenn, isolerad från paraply-antennen, var uppspänd mellan stegmastens övre ände och en antenngenomföringsisolator i biltaket.

Tmr VIII representerade en övergångstyp av station som fungerade väl men som redan efter något år inte befanns vara tillräckligt sofistikerad för att möta flygförbandens krav.

En Tmr VIII medfördes till Finland 1941. Stationen användes för att medelst kontinuerlig sändning "kväva" de nedgrävda mottagare som annars efter signaler från Leningrad skulle ha utlöst sprängning av värdefulla byggnader, broar m m i Viborgs-området från vilket ryssarna hade retirerat. ■

Tord Karlsson (till höger) och Lars Höök försöker få ordning på tändningen till Volvons raka sidventilseva.

